

Sygn. akt IV U 746/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 maja 2014r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSO Jacek Witkowski
Protokolant	sekr. sądowy Anna Wąsak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 28 kwietnia 2014r. w S.

odwołania P. Ł., A. Ł., E. Ł. i S. Ł.

od czterech decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

z dnia 5 lipca 2012 r.: Nr (...) - (...), Nr (...) - (...), Nr (...) - (...) i Nr (...) - (...)

w sprawie P. Ł., A. Ł., E. Ł. i S. Ł.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o ustalenie odpowiedzialności spadkobierców z tytułu nieopłaconych składek

I. Oddala odwołania od wszystkich decyzji;

II. Zasądza solidarnie od P. Ł., A. Ł., E. Ł. i S. Ł. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. kwotę 2400 (dwa tysiące czterysta) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt IV U 746/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 5.07.2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. działając na podstawie przepisu art. 97 § 1, art. 98 § 1 i 2, art. 100 § 1, 2 i 3 oraz art. 101 § 1 i 2 ustawy z dnia 29.08.1997 r. ordynacja podatkowa (Dz. U. z 3.07.2012 r. poz. 749) w zw. z art. 31 i 32 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 205 poz. 1585) stwierdził, że E. Ł. jako spadkobierca ponosi odpowiedzialność solidarnie z pozostałymi spadkobiercami za długi spadkowe pozostałe z tytułu nieopłaconych składek po zmarłym w dniu 7.04.2007 r. ojcu D. Ł. do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku określonego na kwotę 40.036,42 zł.

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych w tej samej dacie wydał cztery kolejne decyzje o identycznej treści skierowane wobec pozostałych spadkobierców tj. A. Ł., P. Ł. i S. Ł., z tym, iż ta pierwsza z wymienionych jest żoną zmarłego a pozostali są dziećmi zmarłego.

W uzasadnieniu wszystkich tych decyzji pozwany organ rentowy stwierdził, iż D. Ł. w okresie od 1.01.1999 r. do 30.11.2004 r. prowadził działalność gospodarczą w miejscowości J.. Jako płatnik składek był zobowiązany na

podstawie art. 46 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych do obliczania, rozliczania oraz opłacania w terminach określonych ustawą należnych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. W dacie zgonu D. Ł. tj. na dzień 7.04.2007 r. istniało zadłużenie z tytułu nieopłaconych składek na łączną kwotę 69.716,94 zł. W dalszej części uzasadnienia pozwany ZUS szczegółowo określił wysokość zadłużenia na każde z tych funduszy. Organ rentowy powołując się na postanowienie z 27.06.2007 r. wydane przez Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim wskazał, że spadek nabyli żona A. Ł. oraz dzieci S. Ł., E. Ł. i P. Ł. po 1/4 każdy z nich. Przyjęcie spadku nastąpiło z dobrodziejstwem inwentarza. W następnej części uzasadnienia pozwany organ opisał czynności które podjął w kierunku uzyskania należności z tytułu zaległych składek. Powołał również przepisy dotyczące regulacji prawnej w zakresie przedawnienia roszczeń tj. art. 24 ust. 4 i 24 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a także powołał przepisy ordynacji podatkowej dotyczące odpowiedzialności spadkobierców za zobowiązania spadkodawcy. Pozwany ZUS wyliczył wartość ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku na kwotę 40.036,42 zł i tej kwoty domagał się od spadkobierców.

Od decyzji tych odwołania złożyli adresaci decyzji tj. E. Ł., P. Ł., S. Ł. i A. Ł.. Każde z tych odwołań zawiera identyczną treść. Skarżący zarzucili: I. naruszenie prawa materialnego tj. art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego błędna wykładnię polegającą na przyjęciu, że należności z tytułu składek przedawniają się po upływie 10 lat licząc od dnia w którym stały się wymagalne podczas gdy przedawniają się one po upływie 5 lat i przyjęcie, że należności z tytułu nieopłaconych składek się nie przedawniły, II. naruszenie prawa materialnego tj. art. 27 ust. 1 i 2 w zw. z art. 11 ustawy z dnia 16.09.2011 r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli, poprzez jego niezastosowanie przy obliczaniu terminu przedawnienia, III. naruszenie prawa materialnego tj. art. 24 ust. 5b ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że organ podjął pierwszą czynność zmierzającą do wyegzekwowania należności z tytułu składek podczas gdy taka czynność nie została podjęta, IV. naruszenie prawa materialnego tj. art. 68 ust. 1 lit. C ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego wadliwe zastosowanie tj. nierozpoznanie istoty sprawy, braku sprecyzowanego wyliczenia zaległości a wskazanie zbiorczej kwoty co uniemożliwia jej rachunkową kontrolę, V. naruszenie prawa materialnego tj. art. 1031 § 2 kc w zw. z art. 98 § 1 ordynacji podatkowej w zw. z art. 31 i 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego niezastosowanie polegające na określeniu odpowiedzialności za długi spadkowe bez określonej wartości stanu czynnego spadku w inwentarzu, VI. naruszenie § 1 ust. 1, 2 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 1.10.1991 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania przy zabezpieczaniu spadku i sporządzaniu spisu inwentarza poprzez ustalenie przez pozwanego wartości czynnego spadku podczas gdy nie miał on do tego podstaw prawnych.

W konkluzji odwołujący się wnosili o zmianę zaskarżonych decyzji poprzez przyjęcie, że żaden z nich nie ponosi odpowiedzialności solidarnej z pozostałymi spadkobiercami za długi spadkowe pozostałe z tytułu nieopłaconych składek po zmarłym w dniu 7.04.2007 r. D. Ł. do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku na kwotę 40.036,42 zł. W uzasadnieniu odwołań skarżący przedstawili obszerny wywody dotyczące stosowania przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zakresie przedawnienia. Ponadto wskazywali, że pierwszą czynnością zmierzającą do wyegzekwowania długu nie jest upomnienie, gdyż nie zawiera ono elementów przymusu i zdaniem skarżących dopiero wszczęcie czynności zmierzających do przymusowego ściągnięcia składek będzie zawieszać bieg przedawnienia. Skarżący przedstawili zestawienie należnych składek począwszy od stycznia 1999 roku do października 2000 roku, które ich zdaniem przedawniły się we wskazanych przez nich datach. W dalszej części wywodów skarżący twierdzili, że jedynym właściwym organem do ustalenia wartości stanu czynnego spadku w inwentarzu jest komornik sądowy. Pozwany tym samym nie miał podstaw prawnych do określenia wartości czynnego spadku w inwentarzu, ponieważ przepisy kodeksu cywilnego o odpowiedzialności spadkobierców za długi spadkowe mają charakter przepisów bezwzględnie obowiązujących. Zdaniem autorów odwołań pozwany organ rentowy nie mógł wydać decyzji o odpowiedzialności za długi spadkowe do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku, ponieważ wartość ta nie została ustalona, zaś komornik sądowy nie ustalił wartości stanu czynnego spadku.

W odpowiedzi na odwołania pełnomocnik pozwanego organu rentowego wnosił o ich oddalenie i zasądzenie od ubezpieczonych na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Ponadto wnosił aby na podstawie art. 219 kpc połączyć rozpoznanie spraw z odwołań każdego ze spadkobierców.

W uzasadnieniu swojego stanowiska procesowego pełnomocnik organu rentowego polemizował z zarzutami ubezpieczonych w zakresie przedawnienia zgadzając się, iż od 1.01.2012 r. art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przewiduje 5 –letni okres przedawnienia. Następnie stwierdził, że w przedmiotowym stanie miało miejsce kilkakrotnie zawieszenie biegu przedawnienia na następujące okresy: od 13.12.2002 r. do 19.04.2004 r. w związku z prowadzonym postępowaniem restrukturyzacyjnym wobec zmarłego D. Ł. na podstawie przepisów ustawy z dnia 30.08.2002 r. o restrukturyzacji niektórych należności publicznie – prawnych od przedsiębiorców, od dnia 7.04.2007 r. do 19.07.2007 r. tj. od dnia śmierci D. Ł. do dnia uprawomocnienia się postanowienia Sądu o stwierdzeniu nabycia spadku, oraz od dnia podjęcia pierwszej czynności zmierzającej do wyegzekwowania należności z tytułu składek o której dłużnik został zawiadomiony do dnia zakończenia postępowania egzekucyjnego. W dalszej części wywodów pełnomocnik organu rentowego argumentował, że w przedmiotowej sprawie organ rentowy pismem z dnia 12.01.2009 r. przekazał ubezpieczonej informację o ciąży na zmarłym zobowiązaniach z tytułu nieopłaconych składek oraz poinformował, że wszczął z urzędu postępowanie w zakresie ustalenia odpowiedzialności za długi zmarłego i należy przyjąć, że czynność ta odpowiada wymogom art. 24 ust. 5b ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i nie można zarzucić organowi rentowemu bezczynności, gdyż dnia 19.04.2010 r. wystąpił do Sadu Rejonowego w Mińsku Mazowieckim o uzupełnienie spisu inwentarza. W końcowej części swojego uzasadnienia strona pozwana przyznała, iż komornik nie dokonał oszacowania majątku a jedynie dokonał spisu inwentarza i było to spowodowane opieszałością A. Ł. i dlatego organ rentowy sam dokonał oszacowania spisane majątku dysponując informacjami Urzędu Skarbowego w M. i przyjął kwotę wartości czynnej spadku w kwocie określonej w decyzji.

Sąd na mocy art. 219 kpc zarządził połączenie postępowań celem łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył co następuje:

Ubezpieczony D. Ł. prowadził działalność gospodarczą od dnia 1.01.1999 r. do 30.11.2004 r. na terenie miejscowości J. gmina H.. W związku z tym był zobowiązany do opłacania na podstawie art. 46 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych składek w terminach określonych ustawą, jednakże obowiązku tego nie dopełnił i na jego koncie powstało zadłużenie z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz na Fundusz Pracy i na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i w dacie zgonu tj. na dzień 7.04.2007 r. wynosiło ono 69.716,94 zł. Jeszcze w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej D. Ł. złożył w dniu 15.11.2002 r. wniosek o restrukturyzację należności wobec Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz Funduszu Pracy, pozwany Oddział ZUS decyzją z dnia 9.12.2002 r. stwierdził, że restrukturyzacji podlegają zaległe składki z odsetkami należne Funduszowi Ubezpieczeń Społecznych za okres do 31.12.2001 r. (decyzja, akta ZUS, brak numeracji). Następnie w dniu 19.04.2004 r. pozwany ZUS umorzył postępowanie restrukturyzacyjne prowadzone na podstawie decyzji z dnia 9.12.2002 r. ponieważ składki nie podlegające restrukturyzacji oraz opłata restrukturyzacyjna nie zostały uiszczone (decyzja 19.04.2004 r. akta ZUS). W dniu 7.04.2007 r. nastąpił zgon D. Ł.. Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim Wydział Cywilny postanowieniem z dnia 27.06.2007 r. stwierdził, że spadek po D. Ł. nabyli żona A. Ł. i dzieci S., E. i P. Ł. po 1/4 części każde z nich po przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Ponadto w postanowieniu tym Sąd zlecił komornikowi sądowemu sporządzenie spisu inwentarza po D. Ł. na koszt wnioskodawczyni (postanowienie, akta ZUS). Postanowienie to uprawomocniło się z dniem 19.07.2007 r. Pozwany Oddział ZUS pismem z dnia 22.11.2008 r. zwrócił się z zapytaniem do komornika sądowego w M. czy był sporządzony spis inwentarza po zmarłym. W odpowiedzi na to pismo komornik poinformował, że taki spis po D. Ł. nie został sporządzony (pismo z dnia 7.01.2009 r.). Pozwany Oddział ZUS zwrócił się pismem z dnia 12.01.2009 r. do A. Ł. w którym poinformował o wysokości zadłużenia z tytułu nieopłaconych składek i jednocześnie poinformował o odpowiedzialności spadkobiercy za zobowiązania podatkowe oraz odpowiedzialności za długi spadkowe w przypadku przyjęcia spadku. W tym samym piśmie pozwany organ rentowy poinformował A. Ł. o wszczęciu z urzędu postępowania w zakresie odpowiedzialności za długi spadkowe wzywając adresatkę pisma do złożenia wyjaśnień w terminie 7 dni. Tej samej treści pismo otrzymali pozostali spadkobiercy. Komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Mińsku Mazowieckim w dniu 30.04.2009 r. dokonał spisu inwentarza po zmarłym w formie protokołu. Stan czynny na który składały się udziały w nieruchomościach uwidocznione w księdze wieczystej a także ustalił stan bierny spadku. Koszty spisu inwentarza zostały pokryte przez A. Ł.. W reakcji na to pismo pozwany ZUS wystąpił po raz kolejny do komornika sądowego o udzielenie informacji w

przedmiocie dokonania wyceny masy spadkowej (pismo z dnia 14.09.2009 r.). Komornik sądowy udzielił informacji w styczniu 2010 roku, że żaden z uczestników postępowania nie wystąpił z wnioskiem o wycenę nieruchomości. W maju 2010 roku komornik sądowy wezwał A. Ł. do wpłacenia zaliczki na pokrycie opinii biegłego w celu wyceny nieruchomości należącej do zmarłego w dacie jego zgonu. Na pismo to nie było reakcji ze strony spadkobiercy. W związku z tym, iż nie udało się ustalić wartości czynnej spadku pozwany ZUS podjął działania mające na celu ustalenie wartości nieruchomości położonej w miejscowości J. o numerze (...). Zwracał się w tej sprawie do Starostwa Powiatowego w M. oraz do Urzędu Skarbowego w M. (pisma z Urzędu Skarbowego i Starostwa Powiatowego, akta ZUS). Na podstawie danych uzyskanych z Urzędu Skarbowego odnośnie cen nieruchomości położonych na terenie gminy H. pozwany ZUS wyliczył wartość nieruchomości nr (...) położonej we wsi J. na kwotę 40.036,42 zł. Tak ustalona wartość stała się podstawą dla organu rentowego do wskazania wartości ustalonego czynnego spadku i jednocześnie do roszczenia wobec spadkobierców, adresatów decyzji do zapłaty solidarnie wymienionej kwoty za długi spadkowe po zmarłym 7.04.2007 r. D. Ł..

W toku postępowania odwoławczego Sąd na wniosek ustanowionego pełnomocnika odwołujących się, dopuścił dowód z opinii biegłej z zakresu wyceny nieruchomości E. W.. Biegła po zapoznaniu się z całokształtem dokumentacji dotyczącej nieruchomości (...) oraz po dokonaniu oględzin tejże nieruchomości w miejscu jej położenia wyszacowała jej wartość rynkową na kwotę 53.961,00 zł, według stanu na dzień 5.07.2012 r. (opinia biegłej k. 63-88 a.s.). Powyższej wyceny nie kwestionował pozwany Oddział ZUS. Na wniosek pełnomocnika ubezpieczonych biegła na rozprawie uzupełniła opinię udzielając szczegółowych informacji o zakresie podstaw dokonania takiej oceny (k. 121v – 122 a.s.).

W ocenie Sądu Okręgowego opinia biegłej w zakresie szacowania nieruchomości odpowiada wymogom art. 285 kpc, jest ona dowodem miarodajnym. Sporządzona została w sposób szczegółowy i wnioski z niej wypływające są przekonujące, dlatego też Sąd podzielając te wnioski przyjął, że wartość rynkowa nieruchomości (...) w miejscowości J. wynosi 53.961,00 zł tak jak przyjęła to biegła. Zdaniem Sądu odwołania ubezpieczonych nie są uzasadnione. Zarzut przedawnienia, który został podniesiony w odwołaniach nie znajduje uzasadnionych podstaw. Sąd podzielił argumentację pozwanego organu rentowego, iż od dnia 1.01.2012 r. art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przewiduje 5 – letni okres przedawnienia, jednakże zgodnie z tym przepisem w sytuacji gdyby bieg przedawnienia rozpoczął się przez 1.01.2012 r. W myśl art. 27 ust. 1 i 2 w zw. z art. 11 ustawy z dnia 16.09.2011 r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców do przedawnienia należności z tytułu składek o których mowa w art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stosuje się przepisy w brzmieniu nadanym wskazaną ustawą. Zdaniem Sądu trafne jest stanowisko organu rentowego, że bieg terminu przedawnienia uległ zawieszeniu w okresach od 13.12.2002 r. do 19.04.2004 r. w związku z prowadzonym postępowaniem restrukturyzacyjnym wobec zmarłego D. Ł., a także od dnia 7.04.2007 r. tj. od daty zgonu D. Ł. do dnia 19.07.2007 r. tj. do uprawomocnienia się postanowienia Sądu o stwierdzeniu nabycia spadku. Następnie na skutek czynności podjętych przez organ rentowych zmierzających do wyegzekwowania należności z tytułu składek tj. od 12.01.2009 r. ponieważ w tej dacie pozwany organ rentowy powiadomił spadkobierców o zobowiązaniach z tytułu nieopłacania składek oraz poinformował o wszczęciu z urzędu postępowania w zakresie ustalenia odpowiedzialności za długi zmarłego D. Ł.. Następnie pozwany ZUS kierował pisma zarówno do komornika sądowego jak i Sądu Rejonowego w Mińsku Mazowieckim a także do A. Ł. mających na celu dokonanie wyszacowania nieruchomości przez komornika. Bezsporne jest, iż spadkobiercy nie uiścili zaliczki celem powołania biegłego do spraw wyceny nieruchomości, pomimo, że do takiej wyceny byli zobowiązani na mocy postanowienia Sądu o stwierdzeniu nabycia spadku z dnia 27.06.2007 r. w związku z powyższym komornik sądowy ograniczył się do sporządzenia protokołu zawierającego spis masy czynnej i biernej spadku. Dlatego też należało uznać, że zarzuty zgłoszone w odwołaniach w zakresie naruszenia przepisów art. 1031 § 2 kc w zw. z art. 98 § 1 ordynacji podatkowej w zw. z art. 31 i 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez niezastosowanie tych przepisów polegające na określeniu odpowiedzialności za długi spadkowe bez określonej wartości stanu czynnego spadku w inwentarzu. Jak już podniesiono wyżej to spadkobiercy uniemożliwili dokonanie wyliczenia wartości stanu czynnego spadku poprzez zaniechanie wpłaty zaliczki na poczet wykonania wyceny przez biegłego. Zatem należało przyjąć, że pozwany organ rentowy zasadnie dokonał sam wyceny nieruchomości (...) posilkując się wskaźnikami cen nieruchomości udostępnionych przez Urząd Skarbowy w M.. W innym bowiem przypadku pozwany ZUS nie mógłby

dochodzić od spadkobierców długu z tytułu nieopłaconych składek przez D. Ł.. W świetle opinii biegłej wyceniona przez ZUS nieruchomości (...) i tak jest niższa niż rzeczywista jej wartość, którą wyliczyła biegła z tej dziedziny.

Reasumując Sąd Okręgowy przyjął, iż pozwany ZUS na podstawie przepisów art. 97 § 1, art. 98 § 1 ordynacji podatkowej w zw. z art. 31 i 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych zasadnie przyjął solidarnie odpowiedzialność spadkobierców, którzy przyjęli spadek z dobrodziejstwem inwentarza za długi zmarłego D. Ł. wynikające z nieopłacania składek na ubezpieczenie społeczne i pozostałe fundusze wskazane w zaskarżonej decyzji.

Na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc Sąd oddalił odwołania od wszystkich decyzji i jednocześnie na podstawie art. 98 § 1 kpc w zw. z art. 6 pkt. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności prawne radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2012 r. poz. 149) zasądził solidarnie od ubezpieczonych na rzecz pozwanego Oddziału ZUS kwotę 2.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.